

MICHAŁ WYJATEK

Problematyka niewypłacalności przedsiębiorcy rolnego we Włoszech a instytucje prawa upadłościowego

1. Wstęp

Rozwój gospodarki rynkowej, postęp technologiczny oraz możliwość pozyskania pomocy publicznej, w szczególności dotacji pochodzących ze środków Unii Europejskiej, doprowadziły do znacznego rozwoju przedsiębiorstw rolnych, które pod względem zakresu działalności czy możliwości funkcjonowania na rynku nie różnią się od przedsiębiorstw o charakterze handlowym czy przemysłowym. Oczywiście jest, że działalność rolnicza polegająca na uprawie roślin czy też hodowli zwierząt jest działalnością wyróżniającą się ryzykiem o charakterze biologicznym, a nadto ze względu na wykorzystanie żywego surowca nie jest ona w stanie zapewnić stałej podaży doskonale korespondującej z aktualnym popytem na dane dobra¹. Wspomniane ryzyko biologiczne wyróżnia działalność rolniczą spośród innych, jednakże obecnie prowadzenie każdej innej działalności również wiąże się z wieloma innymi rodzajami ryzyka, np. ekonomicznym, kursowym czy politycznym.

Należy podkreślić, że rolnik prowadzący działalność rolniczą jest obecnie uczestnikiem rynku, który nie tylko wytwarza, lecz także wprowadza produkty rolne na rynek². Mimo istnienia w tym zakresie znacznego podo-

¹ E. Guadagno, *Fallimento e impresa agricola: un percorso legislativo tormentato. Il caso italiano e quello francese*, „Diritto e Giurisprudenza Agraria, Alimentare e dell’Ambiente” 2012, nr 5, s. 305.

² R. Budzinowski, *W kwestii statusu prawnego gospodarstwa rolnego jako przedsiębiorstwa*, w: *Rozprawy z prawa prywatnego. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Aleksandrowi Oleszce*, Warszawa 2012, s. 47.

bieństwa z przedsiębiorcą handlowym, status prawny tych podmiotów nie został zrównany. Ten brak równości znajduje wyraz m.in. w zakresie postępowania upadłościowego. Zgodnie z art. 6 pkt 5 Prawa upadłościowego i naprawczego z 28 lutego 2003 r.³ nie można ogłosić upadłości osób fizycznych prowadzących gospodarstwo rolne. Nie występują natomiast przeciwskazania, aby upadłość została ogłoszona, przykładowo, w stosunku do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością prowadzącej taką działalność. Rozwiązanie wprowadzone przez polskiego ustawodawcę nie ma większego uzasadnienia w obecnych realiach, jednakże wyłączenie zdolności upadłościowej osoby prowadzącej działalność rolniczą jest spotykane również w innych krajach m.in. we Włoszech, co jest przedmiotem niniejszego artykułu.

Ostatnio wprowadzono jednak we włoskim prawie upadłościowym nowelizacje, które umożliwiają z normatywnego punktu widzenia zastosowanie wobec przedsiębiorców prowadzących działalność rolniczą dwóch instytucji prawa upadłościowego: porozumienia o restrukturyzacji zadłużenia oraz ugody zawieranej z organami podatkowymi. Niniejszy artykuł ma na celu przybliżenie tych nowelizacji, jak również przegląd włoskiego orzecznictwa i piśmiennictwa w zakresie możliwości ogłoszenia upadłości wobec przedsiębiorcy rolnego. Przedstawianie tych zmian może okazać się istotne w zakresie możliwości wprowadzenia podobnych rozwiązań do polskiego systemu prawnego.

2. Przedsiębiorca rolny i przedsiębiorca handlowy

Włoski kodeks cywilny rozróżnienia przedsiębiorstwa handlowe i gospodarstwa rolne. Punktem wyjścia jest pojęcie „gospodarstwo”, które zostało uregulowane w art. 2555⁴ włoskiego kodeksu cywilnego⁵. Rozwinięciem tego przepisu są art. 2082 wł. k.c. – regulujący pojęcie przedsiębiorcy, art. 2195 wł. k.c. – zawierający definicję przedsiębiorstwa handlowego i art. 2135 wł. k.c. – zawierający definicję przedsiębiorcy rolnego.

³ Ustawa z 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze, Dz. U. 2003, Nr 60, poz. 535 ze zm.

⁴ Zgodnie z brzmieniem tego przepisu gospodarstwem jest zespół dóbr zorganizowany przez przedsiębiorcę w celu prowadzenia działalności gospodarczej.

⁵ Dalej jako: wł. k.c.

Pojęcie „przedsiębiorca rolny” zostało uregulowane we włoskim systemie prawnym w art. 2135 wł. k.c.⁶ Obecne brzmienie tego przepisu zostało wprowadzone do wł. k.c. dekretem legislacyjnym nr 228 z 2001 r. Zgodnie z modyfikacją wprowadzoną przez ten akt prawny do prowadzenia działalności rolniczej nie jest potrzebny związek pomiędzy produkcją rolą a korzystaniem z gruntu rolnego⁷. Wystarczy, że związek z gruntem rolnym jest jedynie potencjalny lub instrumentalny.

Cel wprowadzonej zmiany został przedstawiony również przez włoski Sąd Kasacyjny⁸, którego zdaniem zamierzeniem ustawodawcy w tym zakresie było odejście od pojęcia działalności rolniczej, która łączyła się tylko z elementem terytorialnym, a zastąpienie go pojęciem bardziej dynamicznym i nawiązującym do nowej rzeczywistości techniczno-ekonomicznej, w której grunt rolny może stanowić element wspierający produkcję rolą, a nie element, na którym ta produkcja się opiera⁹. Ponadto należy zwrócić uwagę, że nowa definicja przedsiębiorstwa rolnego rozszerzyła zakres rodzajów działalności rolniczych o np. uprawę roślin w szklarniach, produkcję w zbiornikach, hodowlę zwierząt, jak i uprawę na otwartym polu¹⁰.

Obecne uregulowanie pojęcia przedsiębiorcy rolnego (i wynikająca z niego definicja przedsiębiorstwa rolnego) znacznie różni się od pierwotnego brzmienia art. 2135 wł. k.c. Wynika to głównie ze zmiany w regula-

⁶ Zgodnie z ujętą tam definicją, przedsiębiorcą rolnym jest osoba, która wykonuje jeden z rodzajów działalności: uprawę ziemi, leśnictwo, hodowlę zwierząt oraz działalności powiązane. Przez uprawę ziemi, leśnictwo, hodowlę zwierząt uznaje się działalności nakierowane na dbanie o cykl biologiczny i jego rozwój lub na istotny etap takiego cyklu o charakterze roślinnym lub zwierzęcym, przy których to działalnościach użytkuje się lub można użytkować ziemię, las, wody słodkie, brzoźnicze lub morskie. Za działalności powiązane uznaje się działalności wykonywane przez tego samego przedsiębiorcę rolnego nakierowane na manipulację, konserwację, transformację, komercjalizację, aprecjację produktów otrzymywanych głównie z uprawy ziemi lub lasu, lub z hodowli zwierząt, a także działalności nakierowane na dostarczanie dóbr lub usług poprzez korzystanie w sposób przeważający z wyposażenia lub środków przedsiębiorstwa rolnego. Działalności powiązane obejmują również aprecjację terytorium, dziedzictwa rolnego i leśnego oraz agroturystykę prowadzoną na podstawie przepisów prawa.

⁷ Sama definicja pojęcia gospodarstwa rolnego nie zawiera wśród jego składników nieruchomości, co pozwala na zakwalifikowanie jako przedsiębiorcy rolnego podmiotu, który nie korzysta w działalności rolniczej z gruntów rolnych; tak A. Szymecka, *Gospodarstwo rolne w prawie włoskim – zagadnienia wybrane*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2009, nr 1, s. 167-168.

⁸ Włoski odpowiednik polskiego Sądu Najwyższego.

⁹ Wyrok Sądu Kasacyjnego, Sekcja I Cywilna, 10/12/2010 n. 24995, dostępny na: <http://www.unijuris.it/sites/default/files/sentenze/Corte%20di%20Cassazione%2010%20dicembre%202010%20n.%2024995.pdf>.

¹⁰ A. Szymecka, op. cit., s. 168.

cji „działalności powiązanych”. Artykuł 2135 wł. k.c. z 1942 r. wyróżniał tylko dwa rodzaje takich działalności, tj. przetwórstwo oraz sprzedaż produktów rolnych, jeżeli wchodziły one w normalny zakres wykonywanej działalności rolniczej¹¹. Jak zostało wskazane, nowelizacja z 2001 r. znacznie rozszerzyła wykaz działalności powiązanych, przy czym w doktrynie wskazuje się, że w rzeczywistości doszło do sprecyzowania działalności powiązanych uregulowanych w poprzednim brzmieniu przepisu, a nie rozszerzenia istniejącego katalogu¹². Przykładowo obróbka, komercjalizacja czy przechowywanie produktów rolnych zawierały się w ogólnych pojęciach przetwórstwa i sprzedaży, natomiast świadczenie dóbr i usług mogło być uznane za szczególnie rodzaj działalności powiązanej¹³.

Wprowadzone uregulowanie doprowadziło do znacznego upodobnienia działalności rolniczej i handlowej. W doktrynie podkreśla się jednak, że mimo zacierania się różnic między tymi dwoma podmiotami, to rozwój ochrony środowiska, regulacje wprowadzone przez Unię Europejską oraz zróżnicowanie działalności przedsiębiorstw rolnych skutkują tym, że wciąż powstają odrębności, które uzasadniają utrzymanie osobnych pojęć przedsiębiorstwa handlowego i rolnego¹⁴.

Definicja przedsiębiorcy handlowego została uregulowana w sposób precyzyjny w art. 2195 wł. k.c., który wskazuje na podmioty podlegające rejestracji w rejestrze przedsiębiorców. Zgodnie ze wskazaną regulacją są to przedsiębiorcy, którzy podejmują działalność w zakresie: produkcji dóbr i usług, pośrednictwa obrotu towarami, transportu lądowego, wodnego i lotniczego, bankowości i ubezpieczeń, działalności pomocniczej wobec działalności poprzednio wymienionych. W dalszej kolejności przepis ten reguluje, że wszystkie przepisy prawa, które odnoszą się do takiej działalności i do przedsiębiorstw handlowych, dotyczą wyżej wymienionych rodzajów działalności i przedsiębiorstw, które je wykonują, o ile ustawa nie stanowi inaczej.

¹¹ Zob. A. Szymecka, *Przedsiębiorstwo rolne we włoskim systemie prawnym (II)*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2008, nr 1, s. 203. Zob. również literaturę tam wskazaną.

¹² Ibidem s. 206 i 207.

¹³ Ibidem s. 207. Autorka zwraca również uwagę, że we włoskim systemie prawnym już w latach osiemdziesiątych na mocy odrębnych przepisów uznawano świadczenie niektórych usług za działalność rolniczą powiązaną, jako przykład podaje ustawę nr 730 z 1985 r. o agroturystyce, która regulowała (art. 2) działalność turystyczną jako powiązaną działalność rolniczą.

¹⁴ A. Lichorowicz, *Przedsiębiorstwo handlowe, a przedsiębiorstwo rolne we włoskim kodeksie cywilnym. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Janusza Szewajki*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Instytutu Prawa Własności Intelektualnej, Kraków 2004, z. 88, s. 241.

3. Przedsiębiorcy rolni a postępowanie upadłościowe

Włoskie prawo upadłościowe, podobnie jak polskie, zawiera ograniczenia podmiotowe w zakresie możliwości przeprowadzenia postępowania upadłościowego. Możliwość ta jest przewidziana obecnie jedynie w stosunku do przedsiębiorców handlowych¹⁵. Artykuł 2221 wł. k.c. stanowi, że przedsiębiorcy prowadzący działalność handlową, z wyłączeniem jednostek publicznych i małych przedsiębiorców¹⁶, w przypadku niewypłacalności są podmiotami postępowania upadłościowego i układowego, z zastrzeżeniem przepisów szczególnych. Szczegółową regulację wprowadza w tym zakresie dekret królewski z 16 marca 1942 r. regulujący włoskie prawo upadłościowe¹⁷. Zgodnie z treścią art. 1 ust. 1 wł. p.u. podmiotami postępowania upadłościowego oraz porozumienia układowego są przedsiębiorcy wykonujący działalność handlową z wyłączeniem jednostek publicznych. Artykuł 1 ust. 2 reguluje, że są wyłączeni z możliwości ogłoszenia upadłości oraz zawarcia porozumienia układowego przedsiębiorcy handlowi, którzy spełniają łącznie następujące warunki:

a) w ciągu trzech lat poprzedzających datę złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości (w wypadku gdy działalność danego podmiotu trwa krócej niż trzy lata, okres ten oblicza się od początku wykonywania działalności), posiadał w ujęciu rocznym aktywa o całkowitej wartości nieprzekraczającej kwoty 300 tys. euro;

b) w ciągu trzech lat poprzedzających datę złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości (w wypadku gdy działalność danego podmiotu trwa krócej niż trzy lata, okres ten oblicza się od początku wykonywania działalności), osiągnął w jakikolwiek sposób w ujęciu rocznym zysk brutto o całkowitej wartości nieprzekraczającej kwoty 200 tys. euro;

c) posiada zobowiązania, również niewymagalne, o całkowitej wartości nieprzekraczającej kwoty 500 tys. euro.

Wskazane powyżej warunki mogą być zmieniane co trzy lata dekretem ministra sprawiedliwości na podstawie zaistniałej w danym momencie

¹⁵ Takie brzmienie ustawy zostało skrytykowane w orzeczeniu Trybunału Torre Annunziata z 20 stycznia 2011 r., w którym stwierdzono, że przepis ten nie odzwierciedla obecnych realiów gospodarczych, jak również może naruszać art. 3 Konstytucji regulujący zasadę równości wobec prawa.

¹⁶ Zgodnie z treścią art. 2 ust. 2 i 3 załącznika nr 1 do Rozporządzenia Komisji (WE) nr 364/2004 z 25 lutego 2004 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 70/2001 i rozszerzające jego zakres w celu włączenia pomocy dla badań i rozwoju, za małe przedsiębiorstwo uważa się przedsiębiorstwo zatrudniające mniej niż 50 pracowników (ale nie mniej niż 10) i którego roczny obrót i/lub całkowity bilans roczny nie przekracza 10 milionów euro.

¹⁷ Dalej jako: wł. p.u.

średniej zmian indeksów ISTAT¹⁸ co do cen konsumpcyjnych dla rodzin urzędników i robotników.

Mając na uwadze kodeksowe rozróżnienie pomiędzy działalnością rolniczą a działalnością handlową, należy wskazać, że przedsiębiorcy rolni, jako że nie wykonują działalności handlowej, zostali wyłączeni podmiotowo z włoskiego prawa upadłościowego, z zastrzeżeniem zmian opisanych w dalszej części artykułu. Wyłączenie przedsiębiorców rolnych z kręgu podmiotów, wobec których można przeprowadzić postępowanie upadłościowe, jest wynikiem decyzji politycznej; obecnie budzi ona wiele kontrowersji, w szczególności mając na uwadze postęp technologiczny w rolnictwie, jak również aktualne brzmienie art. 2135 wł. k.c.¹⁹ oraz fakt, że działalność rolnicza uregulowana w art. 2135 wł. k.c. wykazuje te same cechy co działalność handlowa²⁰.

W 1942 r. przedsiębiorcą rolnym udało się wyłączyć z prawa upadłościowego nie tylko małych, ale i wszystkich przedsiębiorców rolnych, motywując to m.in. sezonowym charakterem działalności rolniczej, zależnieniem produkcji rolnej od czynników atmosferycznych oraz okolicznością, że przedsiębiorca rolny ponosi w związku ze swoją działalnością podwójne ryzyko: biologiczne i ekonomiczne. W późniejszym okresie czynniki te udało się ograniczyć przez uprawy hydroponiczne, nowe techniki irygacji czy nawożenia, jak również fakt, że globalizacja rynku zmierza do zrównania mechanizmu podaży produktów rolnych z mechanizmami podaży innych sektorów²¹.

W dalszej kolejności należy również zwrócić uwagę na stanowisko doktryny włoskiej dotyczące możliwości przeprowadzenia postępowania upadłościowego wobec podmiotów prowadzących działalność rolniczą w formie spółek prawa handlowego. Część komentatorów uznaje, że spółka jawna, komandytowa, komandytowo-akcyjna, akcyjna, z ograniczoną odpowiedzialnością mogą zostać uznane za przedsiębiorcę rolnego, jeżeli prowadzą one działalność rolniczą. W związku z tym uznaje się, że nie może zostać ogłoszona upadłość ani wobec spółki cywilnej prowadzącej

¹⁸ Istituto Nazionale di Statistica – Narodowy Instytut Statystyczny – włoski odpowiednik polskiego Głównego Urzędu Statystycznego.

¹⁹ P. Celentano, E. Forgillo, *Fallimento e concordati. Le soluzioni giudiziali e negoziate delle crisi d'impresa dopo le riforme*, Milano 2008, s. 36.

²⁰ N. Abriani, *Diritto fallimentare: manuale breve*, Milano 2008, s. 102.

²¹ P. Pajardi, A. Paluchowski, *Manuale di diritto fallimentare*, Milano 2008, s. 75; zob. literaturę i orzecznictwo tam wskazane.

działalność rolniczą, ani wobec spółki prawa handlowego (wymienionych powyżej) prowadzącej taką działalność²².

Istotne stanowisko zajmuje G. Pellegrino, wskazując, że w przypadku spółek handlowych prowadzących działalność rolniczą, spółki takie nie mogą podlegać przepisom prawa upadłościowego. Jako przykład podaje art. 2308 wł. k.c. regulujący przyczyny rozwiązania spółki jawnej, zgodnie z którym jedną z przyczyn rozwiązania takiej spółki jest ogłoszenie jej upadłości, jeżeli przedmiotem jej działalności nie jest działalność inna niż handlowa²³. Nie jest wystarczającym założenie spółki prawa handlowego, której przedmiotem aktywności jest działalność rolnicza, aby uznać, że spółka ta ma charakter handlowy. Jeżeli założona spółka prowadzi zgodnie ze swoim statutem działalność handlową, a nie rolniczą, to jedynie wtedy można stosować wobec niej przepisy właściwe dla przedsiębiorców handlowych²⁴.

Odmiennego zdania jest G. Minutoli, który wskazuje, że należy odróżnić przedsiębiorców rolnych od spółek prawa handlowego i spółdzielni prowadzących działalność rolniczą, gdyż są one podmiotami prawa upadłościowego, a to ze względu na fakt, że mają charakter przedsiębiorstw handlowych od chwili ich powstania²⁵.

Omawiane ograniczenie podmiotowe nie zmieniło faktu, że wielu przedsiębiorców rolnych i ich wierzycieli podejmowało próby złożenia wniosku w przedmiocie ogłoszenia upadłości, co umożliwiło przeprowadzenie analizy zagadnienia przez włoskie sądy. Należy w szczególności przytoczyć wskazane już orzeczenie Sądu Kasacyjnego z 10 grudnia 2010 r. (nr 24995). W wyroku tym Sąd Kasacyjny rozpatrywał następujący stan faktyczny. Trybunał w Parmie ogłosił upadłość przedsiębiorcy rolnego Azienda Agricola Casearia Antica Torre di Bocelli Gino z powodu znacznej wielkości tego przedsiębiorstwa, rodzaju prowadzonej działalności (przetwarzanie i handel produktami), znacznej wielkości obrotu, jak również wielkości posiadanych pasywów. Sąd Apelacyjny w Bolonii oddalił odwołanie skarżących, którzy zarzucali temu wyrokowi, że w rzeczywistości nie było przesłanek zakwalifikowania przedsiębiorstwa upadłego jako przedsiębiorstwa handlowego. Sąd Kasacyjny po rozpatrzeniu sprawy

²² N. Abriani, op. cit., s. 86.

²³ Przykładowo działalność rolnicza.

²⁴ G. Pellegrino, *Fallimento delle società. Riforma del diritto societario e della legge fallimentare*, Padova 2007, s. 95.

²⁵ Ibidem, s. 95, za: G. Minutoli, *L'impresa agricola ed ittica e le procedure concorsuali tra nuovo art. 2135 Cod. Civ. e prospettiva di riforma della legge fallimentare*, „Il diritto fallimentare e delle società commerciali” 2005, nr 3/4, s. 596.

uchylił wyrok sądu apelacyjnego i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania, wskazując na fakt, że modyfikacja pojęcia przedsiębiorcy rolnego wprowadzona dekretem legislacyjnym nr 228 z 2001 r. rozszerzyła zakres działalności kwalifikowanej jako działalność rolnicza, co znacznie upodobniło tę działalność do działalności prowadzonej przez przedsiębiorców handlowych. Nie usprawiedliwia to jednak kwalifikowania przedsiębiorcy rolnego jako przedsiębiorcy handlowego. Co więcej, Sąd Kasacyjny wskazał na fakt, że żadna z dotychczasowych modyfikacji prawa upadłościowego nie miała wpływu na treść art. 2135 wł. k.c. regulującego pojęcie przedsiębiorcy rolnego. Dlatego też Sąd Kasacyjny uchylił wyrok sądu apelacyjnego i przekazał sprawę temu sądowi do ponownego rozpoznania.

W kolejnym orzeczeniu²⁶ Sąd Kasacyjny rozpatrywał sprawę *Associazione Regionale Cerealicoltori – A.R.C.E.* (regionalne stowarzyszenie osób uprawiających zboże). Sąd w Bari ogłosił wobec wyżej wymienionego podmiotu upadłość, wskazując, że podmiot ten nie wykonywał działalności rolniczej, a parbankową. Orzeczenie to zostało utrzymane w mocy przez Sąd Apelacyjny w Bari. Sąd Kasacyjny, rozpatrując sprawę, na skutek kasacji złożonej przez wyżej wymienione stowarzyszenie uznał orzeczenie sądu I instancji za prawidłowe, wskazując przede wszystkim na fakt, że stowarzyszenie nie tylko nie wykonywało pośrednio lub bezpośrednio działalności rolniczej, ale nadto wykonywało systematycznie działalność parbankową, która nie wchodzi w skład katalogu ujętego w art. 2135 wł. k.c.

Innym wartym uwagi orzeczeniem jest wyrok Sądu Apelacyjnego w Wenecji z 27 października 2011 r.²⁷, w którym Sąd ten orzekł, że ogłoszenie upadłości powinno zostać poprzedzone ustaleniem czy dany podmiot prowadzi w sposób profesjonalnie zorganizowany działalność gospodarczą. Nie można dokonać takiego stwierdzenia, jeżeli przedsiębiorca rolny zaprzestał prowadzenia działalności polegającej na uprawie zboża i podjął następnie działalność polegającą na wybudowaniu budynku mającego służyć do prowadzenia działalności agroturystycznej. W sprawie tej Sąd Apelacyjny uchylił wyrok sądu I instancji, który taką działalność uznał za wystarczającą do ogłoszenia upadłości.

²⁶ Wyrok Sądu Kasacyjnego, Sekcja I Cywilna, 24/03/2011, n. 6853; dostępny na: <http://www.unijuris.it/sites/default/files/sentenze/Corte%20di%20Cassazione%2024%20marzo%202011%20n.%206853.pdf>.

²⁷ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Wenecji, nr 818/2010 R. G.; dostępny na: <http://www.unijuris.it/sites/default/files/sentenze/Corte%20di%20Appello%20di%20Venezia%2027%20ottobre%202011.pdf>.

W wyroku z 29 sierpnia 2008 r. Trybunał w Pordenone²⁸ oddalił wniosek o ogłoszenie upadłości spółki, która zajmowała się obrotem jajami. Spółka ta prowadziła obrót jajami wyprodukowanymi w ramach własnej działalności, a ponadto dokonywała zakupu jaj od innych producentów w celu ich dalszej odsprzedaży, co zapewniało jej 30% całkowitego obrotu z tego tytułu. Trybunał uznał, że spółka ta zajmowała się głównie komercjalizacją produktów rolnych, co powoduje, że zachowuje ona charakter przedsiębiorcy rolnego. W rezultacie nie można ogłosić wobec niej upadłości.

Istotną kwestię poruszył również Trybunał w Udine w wyroku z 21 września 2012 r.²⁹, w którym oddalił on wniosek o upadłość spółki z ograniczoną odpowiedzialnością; spółka ta nie prowadziła działalności rolniczej, gdyż wynajęła osobie trzeciej wszystkie tereny rolne oraz urządzenia niezbędne do prowadzenia takiej działalności. Trybunał uznał, że mimo takiej okoliczności, podmiot ten wciąż pozostaje przedsiębiorcą rolnym. Wyrok ten należy uznać za kontrowersyjny, gdyż w oczywisty sposób taka spółka nie osiągała dochodu z działalności rolniczej, ale z wynajmu przedsiębiorstwa.

Podsumowując dokonaną analizę orzeczeń, należy zwrócić uwagę, że we Włoszech to rodzaj wykonywanej działalności determinuje możliwość ogłoszenia upadłości, co skutkuje tym, że również spółki handlowe są pozbawione tej możliwości, jeżeli wykonują działalność rolniczą. Takie rozwiązanie znacznie różni się od rozwiązania istniejącego w Polsce, gdzie osoba fizyczna prowadząca gospodarstwo rolne jest wyłączona z zakresu zastosowania ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze z 28 lutego 2003 r., natomiast taką możliwość ma spółka prawa handlowego prowadząca taką działalność.

4. Zmiany wprowadzone dekretem prawnym nr 35 z 14 marca 2005 r., dekretem legislacyjnym nr 5 z 9 stycznia 2006 r. oraz dekretem prawnym nr 98/2011

Dekretem prawnym nr 35 z 14 marca 2005 r., następnie zmienionym ustawą nr 80 z 14 maja 2005 r., wprowadzono do włoskiego prawa upadło-

²⁸ Wyrok Trybunału w Pordenone z 29 sierpnia 2008 r., nr 81/08 I.F., 104/08 I.F., 136/08 I.F., 137/08 I.F.; dostępny na: <http://www.unijuris.it/sites/default/files/sentenze/Tribunale%20di%20Pordenone%2029.10.2008.pdf>.

²⁹ Wyrok Trybunału w Udine z 21 września 2012 r., nr 64/010 – 1; dostępny na: <http://www.unijuris.it/sites/default/files/sentenze/Tribunale%20di%20Udine%2021%20settembre%202012.pdf>.

ściowego nową instytucją prawną, tj. porozumienie w zakresie restrukturyzacji zadłużenia³⁰, a dekretem legislacyjnym nr 5 z 9 stycznia 2006 r. wprowadzono możliwość zawierania ugody z organami podatkowymi³¹ oraz zwolnienie z długu. Następnie dekretem prawnym nr 98/2011 z 6 lipca 2011 r. umożliwiono zastosowanie restrukturyzacji zadłużenia oraz ugody zawieranej z organami podatkowymi wobec przedsiębiorstw rolnych, co było pierwszą taką reformą od chwili uchwalenia włoskiego prawa upadłościowego w 1942 r.³² Opisane instytucje znajdują zastosowanie do wszystkich przedsiębiorców rolnych, niezależnie od ich wielkości czy formy prawnej działania³³.

W doktrynie podkreśla się, że zmiany wprowadzone dekretem prawnym nr 98/2011 zmierzają w kierunku rozciągnięcia postępowania upadłościowego na sektor rolniczy³⁴. Instytucje te mają na celu danie przedsiębiorcy znajdującemu się w stanie kryzysu drugiej szansy bez narażania gospodarki narodowej i pracowników danego przedsiębiorcy na negatywne konsekwencje złej kondycji finansowej. Niemniej jednak podkreśla się, że należy jeszcze wprowadzić regulację, na mocy której przedsiębiorcy rolni byłiby objęci instytucją zwolnienia z długu³⁵.

Porozumienie w zakresie restrukturyzacji zadłużenia zostało urągulowane w art. 182-bis wł. p.u. i ma charakter dwufazowy: porozumienie zawierane między przedsiębiorcą – dłużnikiem i wierzycielami jest następnie zatwierdzane przez trybunał³⁶. Jak podkreśla się w doktrynie, instytucja ta pozwala na wyjście z kryzysu przedsiębiorcy (w tym również przedsiębiorcy rolnemu), za pomocą porozumień pozasądowych, które

³⁰ Art. 182-bis wł. p.u. przewidujący możliwość restrukturyzacji zadłużenia był wielokrotnie modyfikowany następującymi aktami prawnymi: dekretem legislacyjnym nr 169 z 12 września 2007 r., dekretem prawnym nr 78 z 31 maja 2010 r. (następnie zmienionym ustawą nr 122 z 30 lipca 2010 r.), dekretem legislacyjnym nr 98 z 6 lipca 2011 r., ustawą nr 111 z 15 lipca 2011 r., dekretem prawnym nr 83 z 22 czerwca 2012 r. (zmienionym później ustawą nr 134 z 7 sierpnia 2012 r.).

³¹ Art. 182-ter wł. p.u. regulujący ugodę zawieraną z organami podatkowymi był zmieniany: dekretem legislacyjnym nr 12 z 16 października 2007 r., dekretem prawnym nr 185 z 29 listopada 2008 r. (zmienionym ustawą nr 2 z 28 stycznia 2009 r.), dekretem prawnym nr 78 z 31 maja 2010 r. (następnie zmienionym ustawą nr 122 z 30 lipca 2010 r.), dekretem legislacyjnym nr 98 z 6 lipca 2011 r., ustawą nr 111 z 15 lipca 2011 r.

³² E. Guadagno, op. cit., s. 312.

³³ G. Buccarella, *I nuovi accordi di ristrutturazione dei debiti*, Giuffrè Editore, Milano 2013, s. 66.

³⁴ E. Guadagno, op. cit., s. 303.

³⁵ Ibidem, s. 314.

³⁶ Ibidem.

mają na celu restrukturyzację długów przedsiębiorcy³⁷. Jej celem jest nadto całkowite zaspokojenie tych wierzycieli, którzy nie biorą udziału w porozumieniu³⁸. Wśród sposobów restrukturyzacji zadłużenia wymienia się odroczenie terminu płatności, umorzenie długu, cesję wierzytelności, przejęcie długu lub przystąpienie do długu przez podmiot trzeci, *pactum de non petendo*, konwersję zadłużenia na kapitał zakładowy³⁹, jak również emisję obligacji.

Wątpliwości może budzić znaczne podobieństwo omawianej instytucji z porozumieniem zawierającym między wierzycielem i dłużnikiem w postępowaniu układowym (*concordato preventivo*). Zwraca się uwagę, że w ocenie porozumień dotyczących restrukturyzacji zadłużenia dominuje koncepcja prawa prywatnego wyrażającą się w tym, że porozumienie takie jest wielostronną umową wywołującą skutki jedynie wobec wierzycieli, którzy je zawarli, a nie wobec tych, którzy do nich nie przystąpili (zgodnie z treścią art. 1372 wł. k.c.), przy czym porozumienie takie nie może wywoływać wobec osób trzecich niekorzystnych konsekwencji. Porozumienie to ma jednak ograniczenia: musi zostać zawarte z wierzycielami reprezentującymi przynajmniej 60% wszystkich wierzytelności, jak również musi zostać zatwierdzone przez trybunał⁴⁰.

W myśl najważniejszych postanowień art. 182-bis wł. p.u., przedsiębiorca będący w kryzysie finansowym może domagać się zatwierdzenia przez trybunał porozumienia, jakie zostało zawarte z wierzycielami, reprezentującymi przynajmniej 60% zadłużenia. Porozumienie to jest sporządzane przez dłużnika, a do dokumentu załącza się raport zredagowany przez niezależnego biegłego rewidenta wybranego przez przedsiębiorcę – dłużnika, który zawiera potwierdzenie danych spółki, jak również potwierdza możliwość zapewnienia spłaty wierzycieli niebiorących udziału w porozumieniu.

„Na podstawie zawartego porozumienia przedsiębiorca zobowiązuje się do spłaty wierzycieli, którzy nie biorą udziału w porozumieniu, w następujący sposób: w ciągu stu dwudziestu dni od dnia zatwierdzenia porozumienia zostaną spłacone wierzytelności, które były wymagalne w dniu

³⁷ G. Pellegrino, op. cit., s. 9.

³⁸ P. Pajardi, A. Paluchowski, op. cit., s. 908.

³⁹ E. Frascaroli Santi, *Gli accordi di ristrutturazione dei debiti. Un nuovo procedimento concorsuale*, Milano 2009, s. 118.

⁴⁰ P. Celentano, E. Forgillo, op. cit., s. 1197; A. P. Scarso, *Debt restructuring in the “new” Italian Insolvency Law*, „Studia Iuridica Toruniensia” 5, 2009, s. 14-15.

zatwierdzenia porozumienia, a w ciągu stu dwudziestu dni od dnia ich wymagalności zostaną spłacone zobowiązania, które nie były jeszcze wymagalne w dniu zatwierdzenia przez sąd porozumienia. Porozumienie jest następnie publikowane w rejestrze handlowym i wchodzi w życie w dniu jego publikacji.

Przez sześćdziesiąt dni od dnia publikacji porozumienia w rejestrze handlowym wierzyciele posiadający wobec dłużnika wierzytelności sprzed daty publikacji porozumienia nie mogą rozpoczynać i kontynuować postępowań zabezpieczających i egzekucyjnych z majątku dłużnika ani nabywać tytułów uprzywilejowania wobec innych wierzycieli, jeżeli czynności te nie zostały wcześniej uzgodnione. Terminy przedawnienia, które miałyby zostać przerwane poprzez podjęcie powyższych działań, pozostają zawieszane, a samo przedawnienie nie następuje. W ciągu trzydziestu dni od chwili publikacji porozumienia wierzyciele oraz każdy, kto ma interes prawny, może wnieść sprzeciw przeciwko porozumieniu. Trybunał wydaje orzeczenie, wraz z uzasadnieniem, w przedmiocie uwzględnienia albo nieuwzględnienia sprzeciwu na posiedzeniu niejawnym. Orzeczenie to może być zaskarżone do sądu apelacyjnego w terminie piętnastu dni od dnia jego publikacji w rejestrze przedsiębiorstw.

Przedsiębiorca może domagać się wspomnianego zakazu wszczynania i kontynuowania postępowań egzekucyjnych i zabezpieczających już na etapie negocjacji z wierzycielami i przed ostatecznym zredagowaniem omawianego porozumienia. W tym celu powinien on złożyć we właściwym trybunale stosowny wniosek wraz z wymaganą w art. 161 wł. p.u. dokumentacją⁴¹, a nadto przedłożyć propozycję porozumienia zawierającą oświadczenie przedsiębiorcy stwierdzające, że trwają negocjacje z wierzycielami reprezentującymi co najmniej 60% wierzytelności oraz oświadczenie biegłego rewidenta, że taki wniosek jest zasadny i że zabezpieczy całkowitą spłatę wierzycieli, którzy nie biorą udziału w negocjacjach lub odmówili w nich udziału. Omawiany wniosek podlega publikacji w rejestrze handlowym i od chwili publikacji obowiązuje zakaz wszczynania i kontynuowania postępowań egzekucyjnych i zabezpieczających, jak

⁴¹ Art. 161 ust. 1 i 2 lit. a), b), c), d) wł. p.u.: tj. wniosek (art. 161 ust. 1) powinien zawierać informację o aktualnej sytuacji majątkowej; ekonomicznej i finansowej przedsiębiorstwa (art. 161 ust. 2 lit. a); analizę i ocenę działalności przedsiębiorstwa oraz imienną listę wierzycieli wraz z wartością wierzytelności i przypadkami uprzywilejowania wierzytelności (art. 161 ust. 2 lit. b); wykaz uprawnionych z tytułu praw rzeczowych i osobistych na aktywach będących w posiadaniu dłużnika (art. 161 ust. 2 lit. c); wartość aktywów oraz szczególnych wierzycieli współników odpowiadających bez ograniczenia (art. 161 ust. 2 lit. d).

również zakaz nabywania tytułów uprzywilejowujących wierzytelności, o ile nie uzgodniono inaczej.

Po sprawdzeniu, czy zostały złożone wszystkie wymagane dokumenty, trybunał w ciągu trzydziestu dni od dnia ich złożenia wyznacza posiedzenie i zawiadamia o tym wierzycieli, z którymi toczą się negocjacje. W trakcie posiedzenia trybunał sprawdza, czy zostały spełnione przesłanki zawarcia porozumienia o restrukturyzacji zadłużenia z wierzycielami reprezentującymi przynajmniej 60% wierzytelności oraz warunki całkowitej spłaty wierzycieli, z którymi nie są prowadzone negocjacje lub którzy odmówili wzięcia w nich udziału. Po sprawdzeniu tych przesłanek trybunał wydaje dekret (podlegający zaskarżeniu), w którym zakazuje prowadzenia postępowań zabezpieczających i egzekucyjnych, jak również zakazuje nabywania tytułów uprzywilejowujących wierzytelności, jeżeli nie zostało to uzgodnione. Wyznacza również termin sześćdziesięciu dni na złożenie porozumienia o restrukturyzacji zadłużenia oraz raportu zredagowanego przez biegłego rewidenta.

Uгода zawierana przez przedsiębiorcę (w tym również przedsiębiorcę rolnego) w kryzysie finansowym z organami podatkowymi została uregulowana w art. 182-ter wł. p.u. Może też zostać zawarta w opisanym już porozumieniu o restrukturyzacji zadłużenia (art. 182-bis wł. p.u.). W doktrynie wskazuje się, że instytucja ta ma sprzyjać wyjściu przedsiębiorcy z kryzysu kosztem interesu państwa w zakresie pobrania podatku. Wśród należności, które mogą być objęte opisywaną umową, w doktrynie wymienia się podatki hipoteczne i katastralne z tytułu spadków i darowizn, posiadania samochodu, transakcji giełdowych, abonamentu telewizyjnego. Nie mogą nią być objęte podatki lokalne, które nie podlegają ściągnięciu przez organy podatkowe⁴², chyba że władze lokalne zawarły z organami podatkowymi porozumienie w zakresie zarządzania tymi należnościami⁴³.

Zgodnie z najważniejszymi zapisami art. 182-ter wł. p.u., przedsiębiorca w planie układu zawieranego z wierzycielami na podstawie art. 160 wł. p.u., może zawrzeć propozycję częściowej lub odroczonej spłaty podatków nałożonych przez urzędy podatkowe, jak również propozycję porozumienia z instytucjami zarządzającymi środkami na ubezpieczenie społeczne w zakresie spłaty składek ubezpieczeniowych. Wyjątkiem są należności, które

⁴² M. Galardo, *Gli accordi di ristrutturazione dei debiti. Risanare l'impresa*, Maggioli Editore, Santarcangelo di Romagna 2012, s. 107.

⁴³ G. Buccarella, *I nuovi accordi di ristrutturazione dei debiti*, Milano 2013, s. 211.

stanowią środki własne Unii Europejskiej – wobec nich zawarcie porozumienia jest niemożliwe. W przypadku podatku VAT i tzw. podatków u źródła, które nie zostały zapłacone, możliwe jest tylko odroczenie płatności. Wynika to z faktu, że podatek od wartości dodanej, zgodnie z brzmieniem dyrektywy nr 2006/112/WE Rady z 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej, stanowi jeden ze składników budżetu Unii Europejskiej. Natomiast w doktrynie wskazuje się, że odsetki lub kary z tytułu opóźnienia płatności podatku VAT mogą być przedmiotem tej instytucji przez ich zmniejszenie lub odroczenie płatności⁴⁴.

W celu rozpoczęcia procedury uregulowanej w art. 182-ter wł. p.u. należy złożyć wniosek wraz z właściwą dokumentacją (m.in deklaracje podatkowe) do trybunału, do właściwego krajowego koncesjonariusza do spraw poboru podatków oraz do właściwego urzędu skarbowego. Zgodę na zawarcie ugody musi wyrazić w przypadku podatków niewpisanych na listę należności podatkowych lub nieprzekazanych, na dzień złożenia wniosku, właściwemu krajowemu koncesjonariuszowi do spraw poboru podatków dyrektor urzędu skarbowego za zgodą właściwej skarbowej dyrekcji regionalnej. Zgoda, lub jej brak, wyrażona jest poprzez udzielenie głosu „za” lub „przeciw” na zgromadzeniu wierzycieli. Natomiast w przypadku należności podatkowych wpisanych na listę należności podatkowych lub przekazanych na dzień złożenia wniosku właściwemu krajowemu koncesjonariuszowi do spraw poboru podatków, koncesjonariusz ten wyraża swój głos na zgromadzeniu wierzycieli, zgodnie z zaleceniem dyrektora urzędu skarbowego za zgodą właściwej skarbowej dyrekcji regionalnej.

Propozycja zawarcia ugody z organami podatkowymi i ubezpieczeń społecznych może być również złożona w trakcie postępowania w zakresie restrukturyzacji zadłużenia z pozostałymi wierzycielami wskazanego w art. 182-bis wł. p.u., tj. w porozumieniu o restrukturyzacji zadłużenia. Ugoda z organami podatkowymi i ubezpieczeń społecznych zawarta w tym trybie, podlega uchyleniu z mocy prawa, jeżeli dłużnik – przedsiębiorca nie spłaci w ciągu dziewięćdziesięciu dni od upływu przewidzianych terminów całości zadłużenia wobec organów podatkowych i ubezpieczeń społecznych.

⁴⁴ B. Aloisi, w: P. Pototschnig, F. Marelli, M. Cimetti, *Fallimento e altre procedure concorsuali*, Milano 2010, s. 758.

5. Podsumowanie

Analiza powyższych zmian we włoskim prawie upadłościowym przedstawiają interesujący postęp w podejściu włoskiego prawodawcy do przedsiębiorcy rolnego i możliwości zastosowania wobec niego instytucji przewidzianych w prawie upadłościowym. Przedsiębiorstwa rolne przeszły dużą metamorfozę od chwili uchwalenia włoskiego prawa upadłościowego w 1942 r., a aktualne brzmienie art. 2135 wł. k.c. znacznie upodabnia przedsiębiorców rolnych do przedsiębiorców handlowych. Jednakże, co znamienne, przedsiębiorcy rolni są wyłączeni od postępowania upadłościowego niezależnie od formy prawnej wykonywanej działalności. Sprowadza się to do tego, że zarówno spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, jak i osoba fizyczna wykonująca działalność rolniczą są traktowane w tym zakresie jako równorzędne podmioty.

Objęcie przedsiębiorcy rolnego możliwością zawarcia z wierzycielami porozumienia o restrukturyzacji zadłużenia oraz ugody z organami podatkowymi należy uznać za krok w stronę wprowadzenia dalszych zmian. Porozumienie zawarte z wierzycielami jest korzystną formą ustalenia spłaty zadłużenia z ograniczoną ingerencją sądu. Dodatkową zaletą jest obowiązek spłaty wierzycieli nieobjętych porozumieniem (czyli tych, którzy reprezentują co najwyżej 40% wierzytelności). Ugoda zawierana z organami podatkowymi jest z kolei przykładem pomocy udzielonej przedsiębiorcy kosztem spłaty interesu państwa w spłacie należności podatkowych. Niemniej jednak wciąż nie jest możliwe ogłoszenie upadłości przez przedsiębiorcę rolnego, zawarcie układu oraz zastosowanie instytucji zwolnienia z długu.

Mając na uwadze polskie prawo upadłościowe i przedsiębiorcę rolnego będącego osobą fizyczną, należy uznać, że zmiany wprowadzone we Włoszech mogą okazać się istotne w zakresie badania możliwości modyfikacji art. 6 pkt 5 Prawa upadłościowego i naprawczego z 28 lutego 2003 r. W pierwszej kolejności należałoby jednak rozważyć zmianę statusu przedsiębiorcy rolnego. W polskiej doktrynie *de lege ferenda* wskazuje się na konieczność uzyskania przez rolnika prowadzącego gospodarstwo rolne statusu przedsiębiorcy⁴⁵. Takie rozwiązanie umożliwiłoby zastosowanie wobec przedsiębiorcy rolnego przepisów prawa upadłościowego.

⁴⁵ Zob. R. Budzinowski, op. cit., s. 60. Autor ujmuje główne postulaty zmiany statusu przedsiębiorcy rolnego: uzyskanie przez przedsiębiorcę rolnego statusu przedsiębiorcy, rozszerzenie definicji działalności rolniczej również na działalność powiązaną, zastosowanie wobec

Można również rozważyć wprowadzenie rozwiązania zbliżonego do włoskiego porozumienia o restrukturyzacji zadłużenia i objęcia nim również osób fizycznych prowadzących działalność rolniczą. Instytucja ta przypominałaby postępowanie układowe, z tym zastrzeżeniem, że wierzyciele reprezentujący przynajmniej 60% wierzytelności i dłużnik przedstawiliby sądowi do akceptacji gotową, wspólnie uzgodnioną wersję spłaty zadłużenia gwarantującą jednocześnie spłatę tych wierzycieli, którzy nie biorą udziału w takim porozumieniu.

Status prawny osoby fizycznej prowadzącej działalność rolniczą byłby istotny z punktu widzenia konsekwencji niedotrzymania warunków porozumienia. Jeżeli przyjąć, że utrzymujemy dotychczasowe rozwiązanie i nie traktujemy rolnika jak przedsiębiorcy prowadzącego działalność gospodarczą, to zasadne jest, aby takie porozumienie miało moc ugody sądowej w celu jego ewentualnej egzekucji. Ugoda taka musiałaby uprzywilejować w pierwszej kolejności wierzycieli, którzy odmówili wzięcia udziału w porozumieniu (i zgodnie z nim mieliby oni mieć zagwarantowaną spłatę swoich wierzytelności), a dopiero w dalszej kolejności mogłaby ona powodować zaspokojenie wierzycieli, którzy zawarli porozumienie.

Jeżeli natomiast zmienić status osoby fizycznej prowadzącej działalność rolniczą i nadać jej status przedsiębiorcy, to można rozważyć wprowadzenie skutku zbliżonego do art. 304 Prawa upadłościowego i naprawczego regulującego skutek uchylecia układu. Sąd uchylałby wtedy zawarte porozumienie i zmieniłoby postępowanie na postępowanie obejmujące likwidację majątku upadłego i ustanowiłby sędziego – komisarza oraz syndyka albo umarzałby postępowanie.

Ciekawym rozwiązaniem mogłoby się okazać zawarcie podobnego porozumienia z organami podatkowymi oraz ubezpieczeń społecznych w zakresie spłaty należności publicznoprawnych. W takim wypadku należałoby rozważyć możliwość odroczenia płatności takich należności. Odbływałyby się to kosztem interesu państwa w zakresie ściągania takich należności, ale jednocześnie na korzyść przedsiębiorcy rolnego mogącego spłacić swoje zadłużenie oraz jego wierzycieli.

rolników regulacji związanych z powszechnym obrotem gospodarczym (z uwzględnieniem możliwości ogłoszenia upadłości) oraz wprowadzenie do systemu prawnego definicji tzw. spółki rolnej. Zob. również A. Lichorowicz, op. cit., s. 254, w którym autor wskazuje na konieczność kontynuowania stopniowego zbliżenia się statusu prawnego gospodarstwa rolnego i przedsiębiorstwa.

INSOLVENCY OF AN AGRICULTURAL ENTREPRENEUR IN ITALY AND INSOLVENCY LAW INSTITUTIONS IN ITALY

S u m m a r y

Under the recent amendments to Italian insolvency law, two of its institutions may be used in respect of agricultural entrepreneurs. They are: a debt restructuring agreement and an agreement with tax authorities. Familiarisation with both will perhaps be inspiring for Polish legislators who may then wish to consider extending insolvency regulations on debt restructuring on individual agricultural entrepreneurs. Such a solution would be similar to a composition agreement with one exception: it would require a debt repayment proposal agreed by at least 60% of the creditors and the debtor to be submitted to court for approval. The proposal would have to account for guaranteed repayment all creditors, including those who were not a party to the agreement as well.

LA PROBLEMATICA DI INSOLVENZA DELL'IMPRENDITORE AGRICOLO IN ITALIA E ISTITUTI DI DIRITTO FALLIMENTARE

R i a s s u n t o

Negli ultimi anni nel diritto fallimentare italiano sono state introdotte delle modifiche le quali permettono di applicare nei confronti degli imprenditori impegnati in attività agricole due istituti di diritto fallimentare, vale a dire un accordo di ristrutturazione del debito e la transazione conclusa con le autorità fiscali. La presentazione di questi istituti può rivelarsi una fonte d'ispirazione per il legislatore polacco. Come scrive tra l'altro l'autore bisogna considerare l'introduzione di una soluzione simile all'accordo italiano di ristrutturazione dei debiti e di farla estendere anche alle persone fisiche impegnate in attività agricole. Questo istituto assomiglierebbe ad una procedura di accordo, a condizione che i creditori vantanti almeno il 60% del credito e il debitore sottopongano da accettare al giudice un concordato pronto, di accordo reciproco, del pagamento dei debiti il quale garantirebbe al contempo il pagamento dei creditori che non fanno parte del concordato.